

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Дослідження присвячено вирішенню проблеми формування фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі у процесі вивчення спеціальних дисциплін. На основі виявлення компонентів фундаментальної підготовки та змісту загальноосвітніх дисциплін фізик, електротехніки та електроніки, а також фахових дисциплін й обґрунтування їх взаємодії у процесі підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі визначено педагогічні умови застосування проблемно-пошукового методу.

Теоретично обґрунтовано і розроблено методуку реалізації застосування проблемно-пошукового методу у фаховій підготовці майбутніх фахівців транспортної галузі через фундаменталізацію та наступність навчання фізики, загальнотехнічних та спеціальних дисциплін у транспортному коледжі. Доведено, що основною метою проблемного навчання студентів транспортного коледжу є їх активізація щодо оволодіння знаннями з фахових дисциплін, інтенсивного розвитку їх самостійної пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей. Завдання або запитування стають для студента пізнавальною проблемою, якщо вони задовольняють такі вимоги мають пізнавальну складність, тобто вимагають роздумів; викликають пізнавальний інтерес; спираються на попередній досвід і знання на основі апперцепції.

Методами проблемного навчання, що сприяють формуванню фахових компетентностей у майбутніх фахівців транспортної галузі під час вивчення спеціальних дисциплін є: проблемний виклад знань фахових дисциплін; частково-пошуковий метод (або евристичний), коли викладач створює проблемну ситуацію, сам формулює проблему та повертає студентів до її розв'язання; пошуковий метод, за якого викладач створює проблемну ситуацію, формулює проблему, а студенти повністю самостійно її розв'язують.

Раціональне використання елементів проблемно-пошукового навчання у всіх формах навчальної роботи студентів транспортного коледжу: лекціях, семінарах, практичних та лабораторних заняттях, під час самостійної роботи має позитивний вплив на формування фахових компетентностей у майбутніх фахівців транспортної галузі.

Ключові слова: фахові компетентності, майбутні фахівці транспортної галузі, спеціальні дисципліни, проблемно-пошуковий метод навчання.

Стрімкий технічний розвиток автотранспортної галузі зумовив необхідність підготовки конкурентоспроможних фахівців на ринку праці, а також спонукає до оновлення змісту освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців цієї галузі. Професійна підготовка студентів транспортних коледжів зумовлюється специфікою їх фахової діяльності в галузі обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів, створенням принципово нових технологій, що спричиняється швидким розвитком автомобільної техніки і гнучких автоматизованих виробництв.

Внаслідок швидкого технічного прогресу в транспортній галузі виникає суперечність між рівнем знань студентів технічного профілю, здобутих під час вивчення окремих фахових дисциплін, та освоєнням реальної автомобільної техніки, з якою автомеханік працюватиме, і технологій, які він використовуватиме в майбутній професійній діяльності.

Як свідчать досвід викладацької діяльності, в результаті недостатньої взаємопов'язаності вивчення спеціальних дисциплін знання студентів досить часто не задовольняють вимог до їх комплексного використання у професійній діяльності. Координація навчального матеріалу за традиційними методиками не дає змоги розв'язувати такі важливі проблеми сьогодення, як забезпечення цілісності в оволодінні студентами транспортних коледжів сучасним змістом освіти, набуття ними систематизованих знань, умінь і навичок з навчальних дисциплін за фахом. Це породжує суперечність між зростанням обсягу змісту фахових дисциплін та обмеженим часом на їх вивчення за навчальними планами. За цих умов постає потреба оновлення змісту фахових дисциплін, які виступають фундаментом у процесі формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів транспортної галузі.

Вирішення означеної проблеми потребує науково-теоретичного розроблення нових підходів до взаємопов'язаного вивчення загальноосвітніх, загальнотехнічних та спеціальних дисциплін шляхом реалізації наступності навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі.

Поряд з цим, проведений аналіз наукових досліджень показав, що комплексний підхід до формування фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі не достатньо розроблено.

Теоретичну основу дослідження становлять базові положення психолого-педагогічних досліджень з проблеми вищої та професійної освіти з проблем вдосконалення навчання технічних дисциплін студентів коледжів А. Жмодяка, О. Измайлової, Т. Кучиної, Е. Новодворської, Н. Печенюк та ін.

Результати анкетування, бесід зі студентами та викладачами спеціальних дисциплін у коледжах, основним недоліком традиційного навчання спеціальних дисциплін є недостатня реалізація розвивальної функції навчального процесу, оскільки навчальна діяльність має переважно репродуктивний характер; провідне

місце в системі методів навчання займають вербальні методи, оскільки дозволяють за короткий час повідомити студентам значний обсяг навчального матеріалу. Водночас цей метод має й істотні обмеження: діяльність студента є більшою мірою пасивною, відомості, які викладач подає в готовому вигляді, тому недостатньо мірою розвивається творче мислення студента.

Традиційно етапами засвоєння студентами транспортного коледжу знань з фахових дисциплін є сприймання, усвідомлення, осмислення та розуміння, закріплення, застосування, узагальнення та систематизація знань, самоконтроль та самооцінювання (рис. 1).

Рис.1. Основні етапи засвоєння знань на сучасному занятті

Систематичний процес передачі знань з галузі фундаментальних наук у галузь прикладних здійснюється за допомогою системи освіти, таким чином, що прикладна наука продовжує фундаментальну. Тому навчання спеціальних і технічних дисциплін ґрунтуються на знаннях з фізики, математики та пов'язане із розглядом конкретних процесів і явищ, що стосуються професійної діяльності майбутнього фахівця транспортної галузі.

Стрижневим напрямом педагогічного процесу вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації є формування самостійності та креативності як рис характеру майбутнього фахівця, уміння оперативного, ефективно приймати рішення в умовах дефіциту часу, наявності суперечностей, неналежної і несвоєчасної інформації про перспективи виконання поставлених завдань. Однією з головних цінностей майбутнього фахівця стає творча активність, а, відповідно, найефективнішим методом формування евристичного складу мислення студентів, на нашу думку, виявляється раціональне використання елементів проблемно-пошукового навчання у всіх формах навчальної діяльності студентів транспортних коледжів.

На наше глибоке переконання, однією з умов ефективного формування фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі є впровадження елементів проблемного навчання під час вивчення фахових дисциплін. Через особливості проблемного навчання ефективного формування фахових компетентностей відбувається найефективніше саме в тих ділянках знання, де важливими є пізнавальна активність, зважаючи на постійне розширення теоретичних і практичних пластів знання, а також оперативність вирішення проблем, впевненість у власних силах і самостійність.

Найбільш важливими, на наш погляд, функціями, що притаманні проблемному навчанню, є, по-перше, розвиток творчого мислення студентів і, по-друге, розвиток практичних навичок використання знань і підвищення рівня освоєння навчального матеріалу. Розглянемо їх докладніше.

Творчий характер мислення виявляється у здатності переносити здобуті знання у нові ситуації, бачити аналогію у віддалених явищах, з готовністю видавати необхідні відомості в потрібний час, а також оціню-

вати явища та вибрати одну з альтернатив. Тому формування повноцінного фахівця потребує забезпечення його складною системою інтегрованих знань та вмінь. На сучасному етапі проблеми взаємозв'язку та цілісності суспільних, наукових чи педагогічних процесів розв'язуються в умовах відчутного впливу на них науково-технічних зрушень.

Значно більший ефект проблемного навчання у розвитку у студентів практичних навичок студентів використовувати знання і підвищувати рівень освоєння навчального матеріалу, ніж традиційного навчання, досягається за рахунок психологічних особливостей процесу засвоєння знань. Так, як показує практика, практичне відтворення знань і навичок, що здійснюється студентами усвідомлено і в межах проблемної ситуації, сприяє ґрунтовнішому засвоєнню знань, ніж лише вербальне або практичне їх відтворення у процесі традиційного навчання. Механічне відтворення за викладачем дійсно може закріпити об'єкт в пам'яті студента, але самостійний вибір того або іншого навичку, об'єкта знання студентами, персоналізує його, дозволяє досягти більшого ефекту від навчання.

Таким чином, знання, вміння та навички, набуті в процесі вирішення проблемних ситуацій, ефективніше фіксуються в пам'яті студента. Але це не єдиний і не головний ефект проблемного навчання. Знання, на наш погляд, не мають знеособленої і об'єктивної цінності, вони важливі лише в тому випадку, якщо студент зможе їх застосувати на практиці, вирішувати з їх допомогою конкретні фахові завдання. Тому проблемне навчання ставить студента в сприятливе становище за рахунок того, що у нього вже сформувалися навички поведінки з проблемними ситуаціями, немає страху перед невідомим, воно сприймається лише як «поки» невідоме. У майбутній фаховій діяльності проблеми є постійними, зміна умов, цілей, контекстів, перешкод і невідомих величин, що впливають на підхід до їх вирішення. Саме тому в процесі навчання спеціальних дисциплін надано пріоритет моделюванню, відтворенню практичних проблемних ситуацій майбутньої професійної діяльності та їх самостійного вирішення студентами, що і реалізується в концепції проблемного навчання.

Основною метою проблемного навчання є активізація студентів щодо оволодіння знаннями з фахових дисциплін, інтенсивного розвитку їх самостійної пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей. Завдання або запитання стають для студента пізнавальною проблемою, якщо вони задовольняють такі вимоги:

- мають пізнавальну складність, тобто вимагають роздумів;
- викликають пізнавальний інтерес;
- спираються на попередній досвід і знання на основі апперцепції.

Розвинуте творче мислення, за нашими спостереженнями, зовні виявляється в тому, що студент:

- викладає вивчений матеріал (усно і письмово), спираючись на власні судження, умовиводи, докази, висновки;
- критично ставиться до думок інших, вимагає переконливого аргументування висловлених кимось положень і таку вимогу ставити до себе;
- уміло, оригінально відповідає на запитання викладача, сформульовані в нових варіантах; успішно виконує поставлені ним навчальні завдання проблемно-пошукового характеру;
- має схильність до дослідницької роботи.

Методами проблемного навчання, що сприяють вивченню спеціальних дисциплін «Автомобілі», «Електрообладнання автомобіля», «Ремонт автомобіля» та ін. майбутніми фахівцями транспортної галузі, вважаємо такі:

1. Проблемний виклад знань фахових дисциплін. Педагог ставить проблему і сам її розв'язує, демонструючи напрями наукового мислення і пошукової діяльності, показує «розвиток знань», тобто розкриває студенту шлях їх відкриття, демонструє зразок наукового пізнання, дає змогу їм спостерігати за діалектичним рухом думки до істини, залучає їх до наукового пошуку, а студенти контролюють правдоподібність запропонованих педагогом гіпотез, переконливість доказів. У студентів виникають сумніви, запитання, що стосуються логіки і переконливості вирішення сформульованої педагогом проблеми.

2. Частково-пошуковий метод (або евристичний), коли викладач створює проблемну ситуацію, сам формулює проблему та повертає студентів до її розв'язання. Під час реалізації цього методу педагог планує етапи пошуку, розчленовує проблемне завдання на підпроблеми, які розв'язують студенти.

3. Пошуковий метод. Викладач створює проблемну ситуацію, формулює проблему, а студенти повністю самостійно її розв'язують.

Дослідницький метод, відповідного до якого студенти за умов проблемної ситуації бачать проблему, формулюють та вирішують її. На думку провідних психологів і педагогів [3], це найскладніший для студента метод, який потребує виявлення його активності, самостійності, творчих здібностей, бо «сформулювати, в чому питання, - означає вже піднятися до відомого розуміння» - зазначає психолог С.Л. Рубінштейн [4, с. 39]. Найбільше можливостей для використання цього методу мають лабораторні роботи та практикуми з дисциплін «», «».

Перевагами застосування проблемного навчання у фахових дисциплінах варто відзначити такі: залучення до активної інтелектуальної чи практичної діяльності студентів, їх переживання при цьому сильних позитивних емоцій – радість, задоволення; виховання навичок творчого засвоєння знань і вміння розв'язувати проблеми, формування і нагромадження досвіду творчої діяльності.

Незважаючи на вагомі переваги проблемного навчання, які, в цілому сприяють формуванню фахових компетентностей у майбутніх фахівців транспортної галузі, має ряд недоліків. Серед них: великі витрати часу; недостатній або низький рівень фундаментальних знань з фізики у студентів; потреба у високій предметній та методичній кваліфікації викладача; низька ефективність засвоєння принципово нових розділів навчального матеріалу або складних тем, коли самостійний пошук виявляється надто складним. Проте доцільним є використання окремих елементів проблемного навчання та оптимального поєднання з традиційним навчанням у процесі формування фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі.

Так під час вивчення теми «Система запалювання автомобіля» (рис. 2) у фаховій дисципліні «Електрообладнання автомобіля» застосовано проблемний виклад нового матеріалу. Тобто викладачем не названо складові системи запалювання автомобіля (до якої входить і котушка запалювання) – це буде високий рівень проблемності, запропоновано студентам за рисунком здогадатися, а потім скоригувати і пояснити призначення кожної частини котушки запалювання. В іншому випадку викладач називає складові частини і залучає студентів до пояснення призначення, оскільки значна більшість елементів їм відома з розділів фізики та електротехніки (середній рівень). Низький рівень проблемності використовується, якщо в аудиторії є значні прогалини в знаннях з фізики чи електротехніки. В цьому випадку підійде проблемний виклад знань.

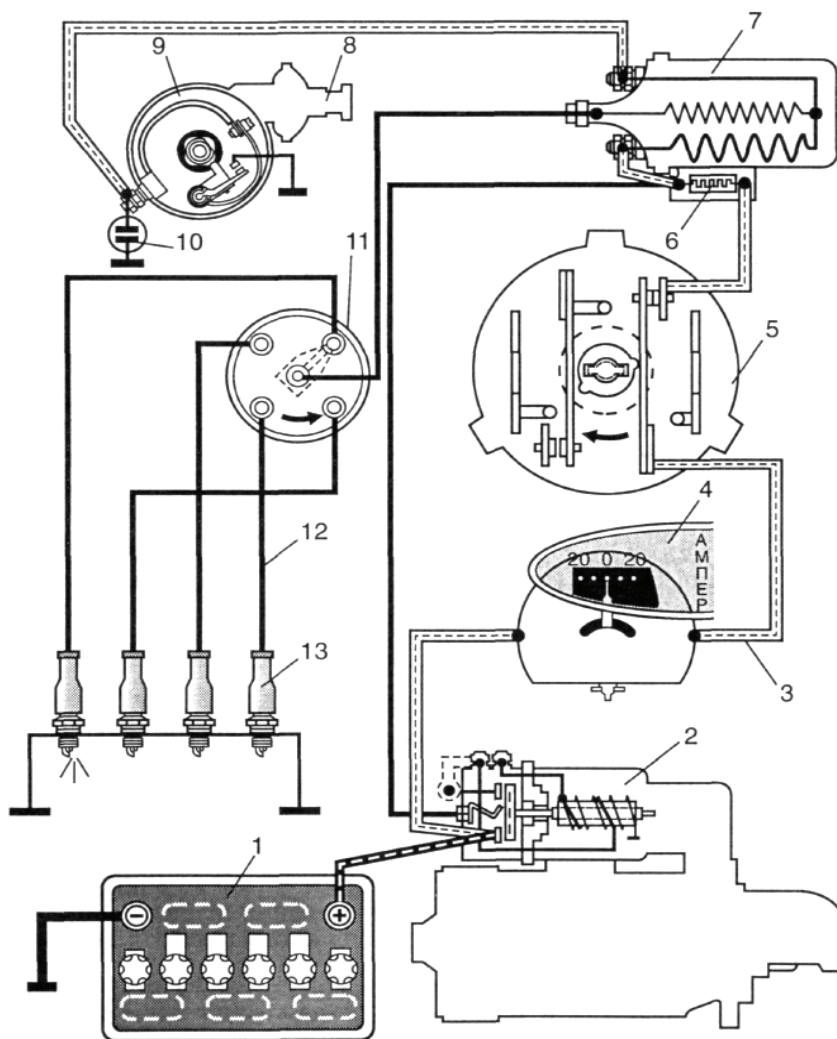

Рис. 2. Схема системи запалювання автомобіля: 1 – акумуляторна батарея, 2 – стартер, 3 – провід низької напруги, 4 – амперметр, 5 – вмикач запалювання (замок), 6 – додатковий резистор, 7 – котушка запалювання, 8 – вакуумний регулятор випередження запалювання, 9 – переривник, 10 – конденсатор, 11 – розподільник, 12 – провід високої напруги, 13 – свічка запалювання

Якщо тема вивчається самостійно (наприклад, за умов модульного чи дистанційно навчання), пропонується перелік запитань, хоча без прямого контакту зі студентом у викладача немає можливості варіювати ці запитання. Наведемо орієнтовний перелік запитань.

1. За рахунок чого відбувається запалювання (див. рис. 2)? Відповідь. *Робоча суміш у циліндрах карбюраторного двигуна запалюється електричною іскрою, що проскакує між електродами свічки запалювання. Повітряний проміжок між електродами свічки має великий електричний опір, тому між ними треба створити високу напругу, щоб виник іскровий розряд.*

2. За яких умов виникає електричний розряд?

3. Що є спільним між іскровим розрядом і дуговим?

4. Поясніть механізм виникнення іскрового розряду.

5. Чи впливає значення тиску атмосферного повітря між електродами на виникнення іскрового розряду?

6. Чи має значення проміжок між електродами?

7. Що називається електричною ерозією?

Після того, як явище іскрового розряду актуалізовано, викладач фахової дисципліни підкреслює ту особливість, що іскрові розряди мають виникати за певних положень поршнів та клапанів у циліндрах і чергуватися до встановленого порядку роботи двигуна. Ці вимоги забезпечуються системою запалювання (рис. 2). Тут прослідковується зв'язок з електротехнікою.

Далі варто детальніше зупинитися на котушці запалювання, оскільки до неї входить підвищувальний трансформатор, принцип дії якого студентам відомий з курсу фізики. Проте задля свідомого та активного засвоєння студентами матеріалу системи запалювання актуалізуємо опорні знання. З цією метою використовуємо метод фронтальної бесіди або роботи в групах.

1. Для чого потрібен додатковий опір в котушці запалювання (рис. 2)?

2. Що відбудеться, якщо в первинній котушці проходитиме струм низької напруги?

3. Що відбудеться після розмикання контактів переривника? Відповідь. Створюване ним магнітне поле зникає, перетинаючи витки вторинної обмотки, в якій виникає ЕРС.

4. В якій з обмоток виникає ЕРС індукції? Відповідь. У вторинній.

5. Чому пропорційне значення ЕРС? Відповідь. Швидкості зміни магнітного потоку.

6. Напруга на вторинній обмотці повинна сягати 20-24 тисяч вольт. За рахунок чого цього можна досягти?

Залежно від рівня базових знань студентів можна задати запитання з теми «Магнітне поле» курсу фізики.

Варто зазначити, що відповіді на ці запитання на перший погляд з розділу фізики, проте, якщо реалізувати принцип наступності з фізикою в темі з електротехніки «Трансформатори» ступінь осмисленості відповідей студентів, як свідчать результати педагогічного експерименту, значно вищий.

Таким чином, побудова освітнього процесу вивчення фахових дисциплін студентами транспортних коледжів із застосуванням елементів проблемного навчання має ряд переваг порівняно з традиційною та дозволяє індивідуалізувати процес засвоєння знань кожним студентом, найефективніше сприяє формуванню фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі.

Використана література:

1. Слабко В. М. Організаційні форми навчання майбутніх учителів технологій з основ дизайну. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 112. С. 164-170.
2. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І. та ін. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : *кол. монографія / за заг. ред. О. В. Овчарук.* Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
3. Кашина Г. С. Формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів автомобільного транспорту у процесі навчання електротехніки та електроніки: монографія. *Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 234 с.*

References:

1. Slabko V. M. (2013) Orhanizatsiini formy navchannia maibutnix uchyteliv tekhnolohii z osnov dyzainu [Organizational forms of teaching future teachers of technology on the basics of design]. Dragomanova National Pedagogical University. Series: Pedagogical and historical sciences. Ky`yiv : Vy`d-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2013.# 112. P. 164-170. [in Ukrainian]
2. Bibik N.M., Vashchenko L.S., Lokshina O.I. and others. (2004) Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Monograph. Kyiv : KIS. 112 p. [in Ukrainian]
3. Kashyna G. (2016) Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnix spetsialistiv avtomobilnoho transportu u protsesi navchannia elektrotekhniki ta elektroniki : monohrafiia [Formation of professional competence of future specialists of motor transport in the process of teaching electrical engineering and electronics]. Kyiv: NPU. 234 p. [in Ukrainian]

Slabko V. M., Makievsky O. I. Features of formation of professional competences of future specialists of the transport industry in the process of studying special disciplines

The study is devoted to solving the problem of forming professional competencies of future specialists in the transport industry in the study of special disciplines. Based on the identification of components of fundamental training and content of general disciplines of physics, electrical engineering and electronics, as well as professional disciplines and justification of their interaction in the training of future transport professionals, the pedagogical conditions of problem-solving method are determined.

The method of realization of application of problem-search method in professional training of future specialists of transport branch through fundamentalization and continuity of training of physics, general technical and special disciplines in Transport College is theoretically substantiated and developed. It is proved that the main purpose of problem-based learning of students of Transport College is their activation in terms of mastering knowledge of professional disciplines, intensive development

of their independent cognitive activity and individual creative abilities. Tasks or questions become a cognitive problem for the student, if they meet such requirements have cognitive complexity, i.e. require reflection; arouse cognitive interest; based on previous experience and knowledge based on apperception.

Methods of problem-based learning that contribute to the formation of professional competencies of future specialists in the field of transport during the study of special disciplines are: problem presentation of knowledge of professional disciplines; partial-search method (or heuristic), when the teacher creates a problem situation, formulates the problem himself and involves students in solving it; search method, in which the teacher creates a problem situation, formulates the problem, and students solve it completely independently.

Rational use of elements of problem-based learning in all forms of educational work of students of transport college: lectures, seminars, practical and laboratory classes, during independent work has a positive impact on the formation of professional competencies in future transport professionals.

Key words: professional competencies, future specialists in the transport industry, special disciplines, problem-solving method of teaching.

УДК [373.2.015.31:172.15]:373.2.064.1

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.44>

Солонська А. А.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ БАТЬКІВСЬКО-ВИХОВАТЕЛЬСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті схарактеризовано дефініції поняття «умова», «педагогічна умова», «організаційно-педагогічна умова». Уточнено сутність поняття «організаційно-педагогічні умови», які автор розуміє як необхідні й достатні обставини, за яких забезпечується ефективне патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі батьківсько-виховательської взаємодії. Проаналізовано праці вчених щодо основних умов, на яких будується спільна робота закладу дошкільної освіти і сім'ї, що дає підстави стверджувати, що процес патріотичного виховання має три умови: робота з дітьми щодо патріотичного виховання; робота з батьками; підвищення фахової майстерності педагога або методичний супровід.

Визначено організаційно-педагогічні умови ефективного патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі батьківсько-виховательської: підвищення професійної компетентності вихователів щодо патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку; спрямованість виховних зусиль закладів дошкільної освіти і сім'ї на забезпечення патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку; зміна форм і методів взаємодії педагогів та батьків, спрямованих на формування у дітей старшого дошкільного віку патріотичної вихованості. Кожна з означених умов конкретизована змістом і формами здійснення виховної роботи. Під час реалізації першої умови з вихователями було проведено комплекс тренінгових вправ. Щодо другої умови – спрямованість виховних зусиль закладів дошкільної освіти і сім'ї на забезпечення патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку, то було розроблено комплекс вправ та ігор для дітей старшого дошкільного віку. Під час реалізації третьої умови – зміна форм і методів взаємодії педагогів та батьків, спрямованих на формування в дітей старшого дошкільного віку патріотичної вихованості – були використані різні форми та методи роботи з батьками (тренінги, метод Case-study, метод проектування, «Точка зору», «Батьківський турнір», «Родинний аукціон», диски зі структурованою інформацією щодо патріотичного виховання).

Ключові слова: умови, патріотичне виховання, діти старшого дошкільного віку, батьківсько-виховательська взаємодія.

Серед різноманітних напрямів виховання особливої уваги потребує такий напрям, як патріотичне виховання. На наш погляд, саме у цьому напрямі, як стратегічному для нашої країни, сьогодні вкрай необхідно зводити батьківсько-виховательську взаємодію, в якій мають бути враховані всі елементи співпраці, її реальності, можливості у вихованні майбутніх патріотів.

Метою статті є обґрунтування організаційно-педагогічних умов патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі батьківсько-виховательської взаємодії.

У педагогічному словнику базових понять «умова» трактується, як «обставина, при якій що-небудь відбувається» [8, с. 91]. У Філософському словнику наголошується на тому, що «сукупність конкретних умов утворює середовище перебігу того чи іншого процесу, явища, від якого залежить дія законів природи і суспільства» [9, с. 707]. О. Єжова у своїй статті визначає умови як «обставини, які достатні і необхідні для реалізації можливостей, що закладені у тому чи іншому процесі» [3, с. 39].

В. Андреев у своїй роботі стверджує, що «педагогічні умови є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення цілей». Ф. Ключев, А. Найн педагогічні умови трактують як «сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічного управління та матеріально-просторового середовища, що забезпечують успішне вирішення поставлених і спроектованих завдань». О. Пехота розуміє